

Grzybowski, Michał Marian

Karka z dziejów ruchu muzycznego w Płocku

Notatki Płockie 30/1-122, 24-25

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kartka z dziejów ruchu muzycznego w Płocku

Ostatnia wojna poczyniła wielkie zniszczenia w materiałach archiwalnych tak instytucji świeckich jak i kościelnych. Z premedytacją zniszczone były przez okupanta wszelkie przejawy życia kulturalnego. Ocalałe strzępy archiwaliów są dowodem, że ta działalność była prowadzona w różnych czasach i w różnych formach.

W Archiwum Diecezjalnym w Płocku, którego zasoby w większości szczęśliwie ocalały, znajduje się pozółkły ze starości rękopis nie sygnowany, nie oznaczony żadnym podpisem ani nawet datą, który świadczy o rozwoju życia muzycznego i kultury muzycznej w tym mieście. Jest to *Regulamin amatorskiego kółka śpiewaków*. Już na wstępie dowiadujemy się, że celem tegoż kółka amatorów — śpiewaków było studium muzyki kościelnej z jednoczesnym zaznajamianiem się z muzyką świecką, zwłaszcza kompozytorów polskich. Ponieważ miejscem prób tegoż kółka była zakryta jakiegoś kościoła, a więc pomieszczenie sakralne, nadto opłaty do jakich członkowie się zobowiązują miały być uiszczane w kopiejkach, należy wnioskować, że chodzi tu o ostatnie lata XIX stulecia lub pierwsze lata wieku XX przed rokiem 1905. Wtedy to właśnie gnębiona przez carat wszelka myśl o organizacjach społecznych, politycznych czy kulturalnych Polaków znajdowała upust i azyl w cieniu działalności kościelnej, która w wielu wypadkach była tolerowana. Tak więc towarzystwa śpiewacze organizowane przy kościołach spełniały nie tylko funkcje ściśle religijne ze względu na branie udziału w nabożeństwach i wykonywanie odpowiedniego programu, ale spełniały nadto w dużym stopniu funkcje wychowawcze, kulturalne i patriotyczne. Były te zespoły szkołą charakteru, gdzie rozwijano cnoty moralne tak bardzo potrzebne Polakom w czasach niewoli. Podpisy 34 osób złożone pod oryginałem regulaminu wskazują, że był to zespół liczny, a choć sam regulamin był dość rygorystyczny, jednak chętnych nie odstraszał. Przytoczony tu w całości niech posłuży przyszłym badaczom jako świadectwo tamtych czasów, do pełniejszego opracowania dziejów życia muzycznego w Płocku. Dobrze byłoby, gdyby Czytelnicy rozpoznając nazwiska i imiona wymienionych śpiewaków mogli dorzucić nowe wiadomości o nich, jeszcze bardziej precyzując okoliczności ich działania, co niewątpliwie wzbogaciłoby poruszoną problematykę.

Regulamin amatorskiego kółka śpiewaków

Koło nasze amatorów — śpiewaków ma na celu studia muzyki kościelnej, tak mało u nas znanej, jednocześnie jednak zaznajomienie się z muzyką świecką zwłaszcza zaś kompozytorów naszych polskich.

Ażeby osiągnąć ten cel bezwarunkowo potrzebną jest systematyczna nauka, tj. stałe odbywanie lekcji, częste ćwiczenia się w śpiewie, nie może bowiem nigdy chór dobrze śpiewać, jeżeli nie odbywa systematycznych lekcji, owszem im częściej odbywają się próby, do tem większej perfekcji chór dojść może.

1. Na próby obowiązani są wszyscy bez wyjątku przychodzić i to punktualnie. Moralny ten obowiązek wypływa nie skutkiem przymusu, ale wyraźnie oświadczonego dobrowolnego zobowiązania się każdego członka przy wstępowaniu do niniejszego kółka.

2. Dni, w które odbywać się mają próby decyduje ogólne zebranie.

3. Raz naznaczone dni, w które odbywać się mają lekcje nie inaczej mogą być zamienione jak tylko na następnem ogólnem zebraniu.

4. W ważniejszych jednak wypadkach sam dyrygent może naznaczyć próbę jedną lub nawet kilka o ile tego wymagać będzie słuszna przyczyna.

5. Każdy członek mający pewnego dnia naznaczoną próbę, jeśli nie może na takowej być obecnym, obowiązany jest bezwarunkowo zawiadomić wcześniej co najmniej na 2 godz. przed próbą dyrygenta, że w takowej udziale wziąć nie może.

6. Zawiadomienie to jednak winno zawierać wytłumaczenie przyczyny, powodu dla której lekcję opuszcza.

7. Warunek powyższy zawarty w punkcie 5 i 6 jest do tego stopnia ważny, że członek nie zachowujący tego warunku płaci kary każdorazowo 25 kop.

8. Zawiadomienie, nawet wyłuszczenie przyczyny, dla której ktoś chce opuścić lekcję, nie wystarcza, ale konieczna jest do tego zgoda dyrygenta, który odróżniać będzie powody słuszne od niesłusznych i niewystarczających.

9. W razie, gdyby dyrygent uznał podaną przyczynę przez którego z członków jako powód nie przyjścia na próbę za niewystarczającą, członek ten mając dobro całego towarzystwa na celu i pomnąc na słowo i swój honor, którym się świadczył, że niniejszą regułą zachowywać będzie, winien się poddać decyzji dyrygenta

10. Wszyscy obowiązani są na lekcje przychodzić punktualnie.

11. Punktualność ta winna być bezwarunkowo ściśle przestrzegana tak, że każdy spóźniający się płaci kary każdorazowo 5 kop.

12. Jeżeli ktoś nie może przyjść punktualnie na lekcję winien o tem zawiadomić dyrygenta lub któregośkolwiek z członków towarzystwa, który znowu zaraz na początku lekcji winien oznajmić to dyrygentowi.

13. Lekcja każda trwająca do 2 godzin winna mieć jedną lub dwie pauzy, w czasie których wolno wszystkim rozmawiać, nawet pośmiać się i w ogóle zachowywać się swobodnie, lecz w granicach przyzwoitości, to znaczy by nie było nadużycia pod względem śmiechu, unikać w rozmowie tematów drażliwych dla kogoś, mogących komuś przykrość sprawić (plotki, obmowy) tem bardziej, że miejscem lekcji naszej jest miejsce poświęcone, bo zakryta. O jakimś w najmniejszym stopniu nawet nieprzystojnym zachowaniu się kogoś, nawet mowy być nie może i gdyby ktoś dopuścił się jakiegokolwiek wykroczenia pod tym względem, w tej chwili będzie usunięty z kółka amatorów.

14. Paragraf powyższy (13) jest wielkiej wagi, gdyż nie tylko mamy na celu studia muzyczne, ale nawet wzajemne urobienie się moralne przez dodatni wpływ jednych na drugich, uszlachetnienie swojej woli, charakteru.

15. W czasie samej lekcji, to jest kiedy chór śpiewa, wszyscy obecni winni brać udział i wtenczas bezwarunkowo wzbraniane są rozmowy, a tem bardziej śmiechy nawet ciche.

16. W ogóle w czasie śpiewu wszyscy winni zachowywać się uważnie, słuchać uwag i wskazówek, jeżeli takowych dyrygent udziela, słowem starać się wszystkimi siłami by jak największy pożytek z każdej lekcji odnieść.

17. Tak tylko prowadzone lekcje, próby nasze, będą przynosiły korzyści wielkie i do tego stopnia, jakich się nawet nie spodziewamy.

18. Ażeby mieć choć maleńki kapitalik na pobieżne wydatki chóru, każdy członek co miesiąc winien złożyć składkę w sumie 4 kopiejek na ręce skarbnika, który winien odnotować dokładnie w książce na ten cel zaprowadzonej osoby składające powyższą składkę.

19. Gdyby ktoś uznał, że większa nieco składka nie uczyni różnicy w jego miesięcznych rozchodach, sam dobrowolnie może się zgodzić płacić więcej, co nawet jest wielce pożądaną rzeczą.

20. Członek kółka śpiewaków raz zdecydowałwszy się płacić więcej, nie może się cofnąć, aż po 5 miesiącach.

Uwaga: Wskutek powyższego przepisu zawartego w punkcie 20, ktoś decydując się płacić więcej niż 4 kop. winien to czynić poważnie, a więc po ściślem obliczeniu się czy rzeczywiście będzie mógł bez uszczerbku dla siebie płacić więcej, gdyż raz zdecydowałwszy się, powtarzam, nie można się cofnąć aż po 5 miesiącach.

21. Wszystkie te składki winny być uiszczane z góry dnia pierwszego każdego miesiąca na ręce skarbnika.

22. Zwłokę w uiszczeniu składek dopuszcza się tylko do trzeciego dnia każdego miesiąca.

23. Skarbnik zostaje wybrany przez ogólne zebranie na sześć miesięcy.

24. Skarbnik będzie prowadził książkę, w której dokładnie zapisywać będzie wszelkie dochody i wydatki Towarzystwa.

25. Piątego dnia każdego miesiąca w książce tej wszystko powinno być w porządku odnotowane i poddane kontroli dyrygenta, który też stwierdza swoim podpisem.

26. Kontrolować książki poszczególnym członkom nie wolno.

27. Książkę kontrolować może tylko dyrygent albo ogólne zebranie.

28. Wszelkie propozycje podane przez kogoś mogą być wprowadzone w życie i stać się obowiązującymi o ile przejdą większością głosów na ogólnym zebraniu.

Uwaga: Większość głosów winna być 3/4.

29. W ogóle wszelkie kwestie wątpliwe winny być rozstrzygane na ogólnym zebraniu większością głosów.

30. Ogólne zebranie może zwoływać sam dyrygent samodzielnie lub na żądanie przynajmniej 7 członków.

31. Każdy członek ma jeden głos, skarbnik dwa, dyrygent 3.

32. W razie nieobecności dyrygenta we wszystkim zastępuje go skarbnik i posiada jego pełnomocnictwo.

33. Członków może wydalać tylko ogólne zebranie, lecz w nadzwyczajnych wypadkach sam dyrygent, zwłaszcza jeżeli ktoś przekracza punkt 13.

34. Nowych członków przyjmuje sam dyrygent, lecz po porozumieniu się z całym chórem.

35. Stosunek wzajemny wszystkich członków winien być jak najlepszy, klótnie, spory, a zwłaszcza gniewy, waśnie intrygi i antypatie mieć miejsca nie mogą i winny być nam nieznanne. Wszyscy wspólnie winniśmy tworzyć jakoby jedną rodzinę, w której wszyscy wzajemnie się kochają. Jeżeli ktoś zasługuje, żeby mu zwrócono uwagę jakąś, nie poza oczami obmawiać, ale w oczu należy mu to powiedzieć. W ogóle szczerłość, otwartość połączona z serdecznością i wzajemnem przywiązaniem się winny być charakterystyczną cechą naszego kółka amatorów — śpiewaków. Tak pracując da Bóg, że i rezultaty tej pracy będą więcej niż dobre. A więc w imię Boże rozpocznijmy dzieło!

Niniejszym zobowiązuję się i świadczę słowem honoru, że powyższą regułę ściśle zachowywać będę, co też stwierdzam własnoręcznym podpisem. Jastrzebska Aniela, Stefania Modzelewska, Leokadia Pęgowska, Kornela Jastrzebska, Józefa Smoleńska, Czesława Rutkowska, Apolonia Szydlik, Franciszek Kempisty, Aleksandra Szydlik, Antonina Iwaszkiewicz, Leokadia Adamowiczowa, Maria Smoleńska, Bronisława Szydlik, Paweł Dzieniszewski, Mieczysław Nowacki, Lucjan Karpiński, Aleksander Nowak, Anna Kempisty, Maria Płońska, Aleksandra Zawadzka, Franciszek Szydlik, Felicja Chmielewska, Franciszek Dzieniszewski, Bolesław Smoleński, Aleksander Kraszula, Bogacki, Czesław Szydlik, Franciszek Telakowski, Grzegorz Karpiński, Aleksander Jastrzebski, Jan Wiśniewski, A. Kempisty, Zofia Iwaszkiewicz, Leokadia Nejmanówna.